

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 20 maj 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om hästsport på idrottsforum.org

Hästsport skiljer sig i åtminstone ett viktigt avseende från alla andra sporter, nämligen i det att utövaren arbetar med ett levande material, om man så säger. Att materialet är i rörelse är inte unikt, allt från skidsport till motorsport är exempel på det, men att ekipaget utgörs av två levande varelser är helt unikt, och ställer självfallet mycket speciella krav på den mänskliga utövaren vad gäller såväl skötsel, träning som tävling, och träning i det här fallet av såväl ryttare som häst. Forumets specielle korrespondent i hästsportfrågor, Susanna Hedenborg, har läst två nya hästsportböcker som på olika sätt illustrerar sportens unicitet.

Introduction to Equestrian Sports (Landlinks Press) är skriven av australiensaren Kate Luxmoore, och behandlar tävlingssport med hästar för huvudsakligen yngre ryttare, ibland mycket unga ryttare, men lägger stor tyngd vid skötseln av hästen i samband med träning och tävling. Engelskan Mary Wanless, närmast legendarisk för sitt revolutionära tänkande inom hästsporten där hon beaktar de senaste rönen inom idrottspsykologin, biomekaniken och andra vetenskaper, har vidareutvecklat sin *Ride with your mind*-metod i en ny bok, *Ride With Your Mind Clinic: Rider Biomechanics – Basics to Brilliance* (Kenilworth Press). Här är det ryttaren som står i centrum, och Wanless ägnar en del utrymme att sätta ord på *känslan* i samspelet med hästen.

Hästen och ryttaren i samspel

Susanna Hedenborg

Institutionen för idrottsvetenskap, Malmö högskola

Kate Luxmoore

Introduction to Equestrian Sports

162 sidor, hft., ill.

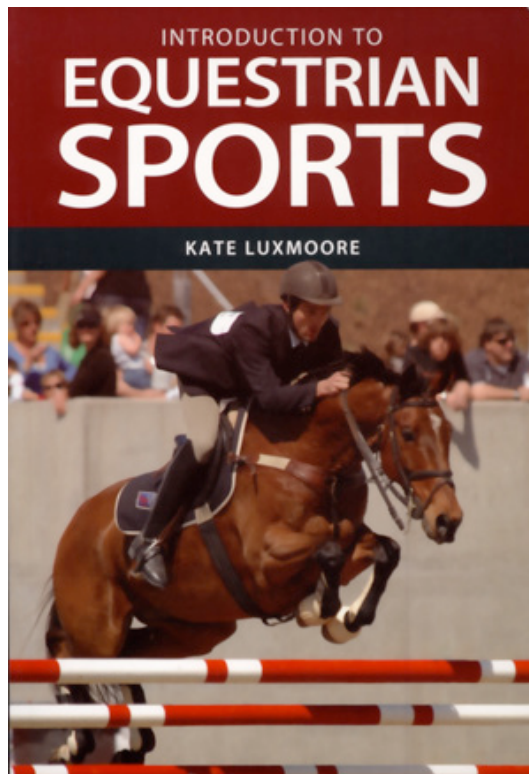
Collingwood, VIC: Landlinks Press

2008

ISBN 978-0-643-09479-6

Boken *Introduction to Equestrian Sports* vänder sig, enligt förordet, till "nya ryttare och deras föräldrar" och är skriven av en australiensisk författarinna. Att jag redan tidigt nämner Kate Luxmoore's nationalitet har att göra med att denna påverkar innehållet i boken – inte minst i det att barns deltagande i tävlingar är fokus. Redan tidigt deklarerar att detta inte är en bok för de läsare som vill lära sig rida. Istället handlar det om handfasta tips för den som vill delta i tävlingar. Ridsportens olika grenar, såsom dressyr, hoppning och fälttävlan, presenteras, och att bokens författare anknyter till den australiska kontexten står inte minst klart i det att även "uppsättningsklasser" beskrivs. Denna tävlingsform är inte så vanlig i Sverige, som på andra håll, även om Svenska Ridsportförbundet under senare år föreslagit och gjort det möjligt för svenska ryttare att tävla även i sådana tävlingar. I

dessa klasser tävlar även mycket små barn utomlands. Det framgår om inte annat av bilden av två tävlingsutrustade pojkar på s 13 (kan de vara mer än 5 år?). Det är inte en bild man skulle kunna ta på svenska ridsportstävlingar – och då menar jag inte bara att det är pojkar på bilden. Jag tror inte heller att en svensk bok, med motsvarande inriktning skulle ge så mycket utrymme till det faktiska tävlandet. Snarare skulle nog omhändertagandet av hästen och ryttarens förberedelser presenteras mer utförligt (jämför till exempel *Lilla ridboken*, Ståhlberg 1974 och *Jens handbok för unga ryttare*, Fredricson 1998). Jag tror också att en sådan bok i den svenska kontexten skulle vända

sig till alla dem som rider på ridskola.

Omhändertagandet av hästen finns dock med också i denna bok. Förutom beskrivningar av hur olika tävlingar går till, hur man anmäler sig innan tävlingen och på plats, var man kan parkera, etcetera, återfinns råd om hur man sköter hästen och tar hand om den unga ryttaren. För den som inte själv kommer att tävla inom ridsporten och inte heller har barn som kommer att göra det är boken kanske inte så rolig. Samtidigt är den kanske intressant just för denna publik av ett helt annat skäl än det av författaren avsedda. Jag har svårt att tro att någon bok om någon annan sport skulle ge något utrymme till hur man tar hand om de olika "verktyg", "material" eller "redskap" som behövs. Få unga fotbollsspelare vet säkert hur bollar sys, hur ofta gräset på en fotbollsplan måste klippas eller vilken sorts gräs som lämpar sig bäst att spela på. Här finns en stor skillnad mellan fotbollspelaren och den ridsportsintresserade. Hättjejen och hästkillen (även om de denare idag är få) vet att hästens skötsel måste komma i första hand. Detta beskrivs inte minst i ett citat från en av Sveriges mer kända "hästkarlar" och ridskoledirektörer, Hans-Georg Netterberg: "Hästens välbefinnande går före din bekvämlighet". Att människan ansvarar för hästens välbefinnande återkommer även i "Hästens bön" – en dikt många på stallbacken skulle både känna igen och skriva under på.

Hästens Bön

Fodra och vattna mig väl
Var vänlig mot mig
Ryck ej i tygeln eller tömmen
Slå mig ej om jag inte förtjänar det
Ge mig ej för tung last
Sko mig väl
Skydda mig om sommaren mot solhettan
Skydda mig om vintern mot kalla betsel
Och lägg täcket på min rygg
Smek mig någon gång
Jag bär dig, jag drar dig,
jag lever endast för dig
Du vet att jag ej kan tala om min nöd, men
Gud skall belöna dig
Till sist, då mina krafter tagit slut, tag mitt liv
på minst plågsamma sätt

Att hästens skötsel går före ryttarens återkommer även i Luxmores bok; medan cirka sex sidor används till att problematisera ryttarens eventuella nervositet och hur man som ryttare måste se till att äta ordenligt, ägnas det mångdubbla sidantalet till att tala om hur hästen (och utrustningen) måste tas omhand innan tävling. Författarinnan presenterar till och med ett tidschema (s 96) för hur denna skötsel kan se ut under en tävlingsdag (några punkter handlar om ryttaren). Jag tror inte att detta förvånar någon som varit i kontakt med stallvärlden, men det är ändå värt att nämnas och med all säkerhet värt en närmare analys av hur olika barn och ungdomar förväntas förbereda sig inför sin sport.

Mary Wanless

Ride With Your Mind Clinic: Rider Biomechanics – Basics to Brilliance

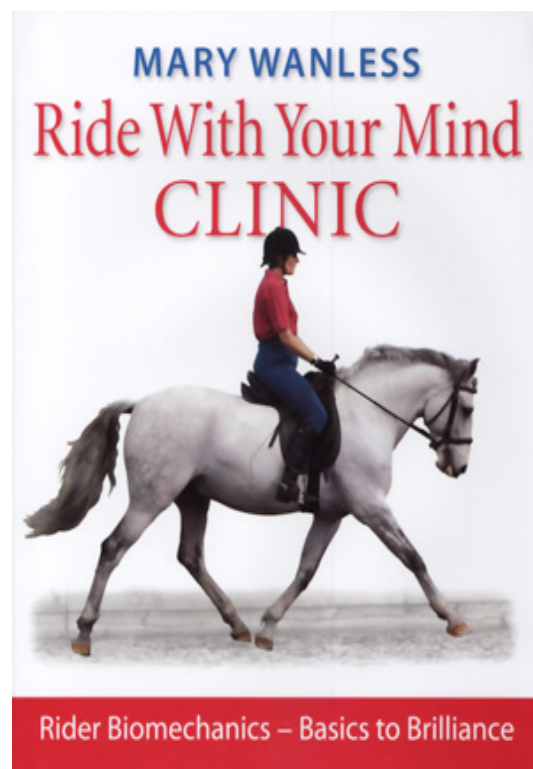
184 sidor, inb., ill.

Shrewsbury, Salop: Kenilworth Press
2008

ISBN 978-1-905693-04-7

Att hålla på med hästar beskrivs ofta som en livsstil – hästhållning tar tid och det gäller inte bara hästens skötsel. I Mary Wanless bok *Ride with your mind: Clinic* är dock, till skillnad från Luxmores bok, ryttaren i centrum. Wanless betonar till och med att tränare ofta är så upptagna med att träna hästen att de inte ser hur samspelet mellan häst och ryttare går till. Boken är upplagd som en "clinic" kring vanliga sitsproblem hos ryttaren: ryttare som lutar sig framåt, svankar, lutar sig bakåt, viker sig i sidan och helt enkelt inverkar (det vill säga påverkar hästen) på ett felaktigt sätt. Författarinnan beskriver utförligt hur en korrigering av ryttarens sits påverkar hästen och boken innehåller många fotografier, men också flera teckningar som mycket illustrativt visar vad som händer i ryttarens och hästens kropp även vid små sitsfel.

Boken inleds med ett intressant kapitel om kroppsligt lärande, som med fördel skulle kunna läsas av andra än den

ridsportintresserade. I boken återfinns även jämförelser med andra idrotter, bland annat Taichi chuan. Windsurfing, surfing, skateboard, snowboard och skidåkning nämns också som exempel på sporter där en person måste balansera på ett objekt som rör sig. Till skillnad från dessa objekt påverkas dock hästens träning av hur ryttaren sitter och därför blir det även för hästens skull viktigt att sitsen är korrekt. En utgångspunkt för boken är att ridning är svårt och för att illustrera detta citeras en annan svensk hästkarl Hans Blixen von Finecke (olympisk guldmedaljör i fälttävlan 1952) som underströk att det tar lång tid att lära sig att rida "The problem with riding is that once you've worked out how to do it, you're so old that you can't do it any more" (s 182).

Wanless problematiserar hur det kroppsliga lärande går till och hur vi genom ord kan göra detta lärande både lättare och svårare samt hur orden aldrig på allvar kan ge den känslan (*feelage* kallas det här) som behövs för att vi ska förstå något med kroppen. Wanless är inte den första ridsportsintresserade som försökt att formulera känslan. En av de mer kända är Sally Swift (*Ett med hästen hästen*, 1987), som genom att göra liknelser med olika fenomen i naturen försöker komma åt det kroppsliga lärandet. Wanless diskuterar problemen med att uttrycka känslan i ord och citerar Aldous Huxley som sa att "every individual is at once both the beneficiary and the victim of the linguistic tradition into which he has been born – the beneficiary inasmuch as language gives access to the accumulated records of other people's experience; the victim insofar as it bedevils his sense of reality, so that he is all too apt to take his concepts for data, his words for real things" (s 20). Ett citat att ta med sig för alla som håller på med kroppsligt lärande? Samtidigt är Wanless intresserad av att med ord försöka beskriva det som händer i kroppen i syfte att försöka hjälpa ryttare och tränare (och hästar) och beskriver sitt sätt att använda orden som en balansgång mellan det enkla och det korrekta. Jag tror därför att det vore spännande att använda boken som utgångspunkt för ett seminarium om hur kroppsligt lärande går till – något som idrottslärare, instruktörer och tränare brottas med varje dag.

© **Susanna Hedenborg 2009.**

-
- **Köp Luxmore från [Adlibris.se](#)**
 - **Kjøp Luxmore fra [Capris.no](#)**
 - **Køb Luxmore fra [eLounge.dk](#)**
 - **Buy Luxmore from [Amazon.co.uk](#)**
 - **Buy Luxmore from [Amazon.com](#)**

 - **Köp Wanless från [Adlibris.se](#)**
 - **Kjøp Wanless fra [Capris.no](#)**
 - **Køb Wanless fra [eLounge.dk](#)**
 - **Buy Wanless from [Amazon.co.uk](#)**
 - **Buy Wanless from [Amazon.com](#)**